

از صنعت نفت قاسوریه!

نشریه امید | شماره ۱ | فروردین ۱۴۰۴

فرد مومنین باید همواره در راه خدا قدم بردارد
و با امید و اراده، به دنبال حل مشکلات باشد.

مقام معظم رهبری

وزارت صنعت، معدن و تجارت
جمهوری اسلامی ایران

شهادت در راه خدا مسئله ای نیست که بشود با پیروزی در صحنه های نبرد مقایسه شود، مقام شهادت خود اوج بندگی و سیر و سلوک در عالم معنویت است.

صحیفه امام خمینی | جلد ۲۱ | صفحه ۸۸

◀ ناترازی انرژی، مقصر کیست؟ ۴

◀ ترکمنچای گازی ۱۰

◀ آنچه در سوریه به گوش می رسد ۱۴

◀ به یاد شهدای مدافع حرم ۲۰

صاحب امتیاز: بسیج دانشجویی دانشگاه صنعت نفت
مدیر مسئول: سید امیرحسین موسوی
سر دبیر: سید علی حسینی
دبیران رسانه: مهرداد غلامی، امیرارسلان پیرآلو

اعضای هیئت تحریریه:
سید امیرحسین موسوی، سید علی حسینی، امیرارسلان پیرآلو،
مهرداد غلامی، حامد چهارزبان، سید محمد موسوی،
محمدرضا صفایی نسب، سید محمد امین بلادی

◀ ناترازی انرژی

◀ ناترازی انرژی به چه معناست؟

ناترازی انرژی به وضعیتی گفته می‌شود که در آن تقاضای انرژی از میزان تولید آن بیشتر باشد. این ناترازی می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد، از جمله افزایش مصرف انرژی در بخش‌های مختلف اقتصاد (صنعت، حمل‌ونقل، مسکن و ...) یا کاهش تولید انرژی به دلیل عوامل طبیعی مانند خشکسالی یا مشکلات فنی در تأسیسات تولید انرژی.

◀ عواقب ناترازی انرژی می‌تواند

شامل موارد زیر باشد:

قطع برق و خاموشی: در صورت کمبود شدید انرژی، ممکن است دولت‌ها مجبور به اعمال خاموشی‌های برنامه‌ریزی شده یا غیر برنامه‌ریزی شده شوند.

افزایش قیمت انرژی: کمبود انرژی می‌تواند منجر به افزایش شدید قیمت‌های انرژی شود که تأثیرات منفی بر اقتصاد و معیشت

ایران به عنوان اولین دارنده مجموع ذخایر نفت و گاز در جهان، به دلیل رشد فزاینده مصرف در سال‌های اخیر از یک سو و سرعت پایین توسعه ظرفیت‌های تولیدی کشور از سوی دیگر، با ناترازی در تولید و مصرف انرژی از جمله در بنزین، برق و گاز مواجه شده است. این ناترازی در دوران اوج مصرف هر یک از حامل‌های انرژی، ظهور و بروز بیشتری نیز می‌یابد. تشدید ناترازی انرژی، علاوه بر ضربه زدن به تولید در کشور، موجب فشار بر منابع کشور به منظور واردات انرژی خواهد شد.

در حال حاضر سه پاسخ عمده به مساله ناترازی انرژی داده می‌شود؛ اول، اختصاص منابع بیشتر به وزارت نفت جهت افزایش تولید، دوم، آزادسازی قیمت انرژی در کشور به منظور ایجاد فضای اقتصادی به منظور بهینه‌سازی مصرف انرژی و سوم، اتخاذ سیاست‌های غیر قیمتی برای مدیریت مصرف انرژی. با این وجود، با توجه به شرایط اقتصادی، واقعیت‌های اجتماعی و توان حکمرانی کشور، هیچ کدام از این پاسخ‌ها نمی‌توانند به تنهایی به عنوان راهکار مد نظر قرار گیرند. لذا باید با اتخاذ مجموعه‌ای از راهکارها به صورت ترکیبی به مساله ناترازی پاسخ داد.

لازم به ذکر است در این میان، اولویت حکمرانی کشور برای حل مساله ناترازی انرژی، باید تمرکز بر موضوع بهینه‌سازی و مدیریت مصرف انرژی نسبت به افزایش تولید باشد؛ چرا که نیاز به سرمایه‌گذاری کمتری داشته، اثر پایدار بر مصرف انرژی دارد و به دلیل عقب ماندگی و غفلت در این حوزه، ظرفیت بالاتری برای این امر وجود دارد. از منظر شاخص‌های مصرف انرژی، دو شاخص شدت انرژی و سرانه مصرف انرژی در ایران بیش از دو برابر متوسط دنیاست و از همین رو، ظرفیت بالایی برای بهینه‌سازی و مدیریت مصرف انرژی در کشور وجود دارد که تاکنون به صورت جدی در دستور کار کشور قرار نگرفته است.

مردم می‌گذارد.

کاهش تولید: کمبود انرژی می‌تواند تولید در بخش‌های مختلف اقتصادی را با مشکل مواجه کند و به کاهش رشد اقتصادی منجر شود.

مشکلات زیست‌محیطی: در صورت استفاده از منابع انرژی فسیلی برای جبران کمبود انرژی، انتشار گازهای گلخانه‌ای افزایش می‌یابد که می‌تواند اثرات مخربی بر محیط زیست داشته باشد.

بی‌ثباتی سیاسی و اجتماعی: کمبود انرژی می‌تواند منجر به اعتراضات اجتماعی و بی‌ثباتی سیاسی شود.

◀ برای مقابله با ناترازی انرژی، می‌توان اقدامات مختلفی را انجام داد، از جمله:

افزایش تولید انرژی: سرمایه‌گذاری در منابع انرژی تجدیدپذیر مانند انرژی خورشیدی و بادی می‌تواند به افزایش تولید انرژی کمک کند.

کاهش مصرف انرژی: بهبود بهره‌وری انرژی در بخش‌های مختلف اقتصاد (مثلاً از طریق استفاده از تجهیزات کم‌مصرف) می‌تواند به کاهش تقاضای انرژی کمک کند.

مدیریت تقاضای انرژی: استفاده از ابزارهای هوشمند برای مدیریت تقاضای انرژی می‌تواند به کاهش پیک‌های مصرف انرژی کمک کند.

تنوع بخشی به منابع انرژی: اتکا به منابع انرژی متنوع می‌تواند ریسک ناشی از کمبود یک منبع انرژی خاص را کاهش دهد.

توسعه زیرساخت‌های انرژی: سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های انتقال و توزیع انرژی می‌تواند به اطمینان از دسترسی به انرژی کمک کند.

در کل، ناترازی انرژی یک چالش جدی برای بسیاری از کشورها است که نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و اقدامات هماهنگ برای حل آن می‌باشد.

◀ چالش‌های ناترازی انرژی...!

چالش‌های اصلی ناترازی انرژی

چالش‌های اصلی ناترازی انرژی در کشور را می‌توان به صورت خلاصه بدین صورت بیان کرد: قیمت یارانه‌ای حامل‌های انرژی، عدم اطمینان نسبت به بازگشت سرمایه گذاری انجام شده در طرح‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی، عدم جذابیت نسبی اقتصادی طرح‌های توسعه میادین گازی، احداث پالایشگاه و جمع‌آوری گازهای مشعل، نبود ساختار متمرکز و متولی مشخص برای بهینه‌سازی مصرف انرژی در کشور، توسعه انرژی‌رسانی به بخش‌های مصرفی بدون توجه به ملاحظات آمایش سرزمین و استراتژی توسعه صنعتی، عدم رصد کامل حامل‌های انرژی از نقطه تولید تا مصرف نهایی و توسعه ناکافی ظرفیت‌های انتقال و ذخیره‌سازی انرژی در کشور.

چه باید کرد؟

با توجه به چالش‌های اشاره شده و با در نظر گرفتن ملاحظات اجتماعی، تامین مالی و محدودیت‌های اجرایی در کشور، پیشنهادات زیر به عنوان چارچوب راه‌حل‌های مساله ناترازی انرژی ارائه می‌شود. لازم به ذکر است با توجه به سهم بیش از ۷۰ درصدی گازطبیعی در سبد انرژی کشور و همچنین بازگشت عمده ناترازی‌های انرژی کشور به ناترازی گاز، عمده راهکارها باید معطوف به ناترازی گاز باشد.

جلوگیری از تشدید ناترازی انرژی با تغییر راهبرد فعلی

سیاست‌های اتخاذ شده پیشین در حوزه انرژی، منجر به بروز ناترازی‌های فعلی شده که در حال گسترش نیز هست، لذا گام نخست برای حل مساله ناترازی انرژی، جلوگیری از تعمیق و تشدید آن است. در بخش صنعت، نیاز به تغییر راهبرد توسعه صنایع انرژی‌بر بزرگ مقیاس به سمت توسعه واحدهای تکمیلی در زنجیره ارزش و با امکان ایجاد ارزش افزوده بیشتر است.

در بخش نیروگاهی، تکمیل ظرفیت تبدیل نیروگاه‌های گازی فعلی به سیکل ترکیبی و تنوع بخشی به سبد تولید برق از طریق توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر باید در دستور کار قرار گیرد. در بخش ساختمان که در حال حاضر کمتر از ۱۵ درصد از ساخت‌وسازها به صورت کامل به رعایت مبحث (۱۹) مقررات ملی ساختمان پرداخته‌اند، باید در ساختمان‌های جدیدالاحداث، صدور پایانکارهای ساختمانی به صورت تدریجی منوط به تاییدیه

راه حل اصلی برای حل مساله ناترازی فصلی (ناترازی در دوره اوج مصرف) گاز طبیعی، ذخیره سازی گاز در مخازن زیرزمینی در فصل گرم و تولید گاز ذخیره شده در فصول سرد است. در حالیکه متوسط نسبت ذخیره سازی گاز به کل مصرف در دنیا ۱۱ درصد بوده و در امریکا، روسیه و اروپا این شاخص، حدود ۲۰ درصد است، ایران تنها دارای ظرفیت ذخیره سازی ۱/۴ درصدی از کل مصرف است.

ایجاد متولی واحد برای بهینه سازی در کشور

وزارت نفت و نیرو به صورت سنتی خود را نهادهای متولی تولید نفت، گاز و برق کشور می دانند و بر همین اساس، همواره افزایش مصرف را با افزایش تولید پاسخ داده اند؛ لذا موضوع بهینه سازی مصرف انرژی هیچگاه به عنوان اولویت اصلی این دو وزارتخانه و در نهایت کشور قرار نگرفته است. از سوی دیگر بهینه سازی مصرف انرژی یک موضوع فرابخشی و بین بخشی بوده و نیازمند همکاری سایر وزارتخانه ها از جمله وزارت راه و شهرسازی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی است. لذا ضروری است یک متولی واحد برای موضوع بهینه سازی مصرف انرژی با تجمیع ساختارهای موجود در وزارت نفت، نیرو و ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت کشور ایجاد شود.

میزان یارانه پنهان گاز طبیعی بسیار قابل توجه بوده و حدود ۶۳ درصد از کل یارانه هیدروکربوری کشور متعلق به این حامل انرژی است. در عین حال به دلیل ملاحظات اجتماعی امکان افزایش قیمت ها در بسیاری از بخش های مصرفی وجود ندارد. بنابراین ضروری است «اصلاح رابطه مالی زنجیره گاز غنی» از طریق حذف یارانه انرژی از انتهای زنجیره و انتقال آن به ابتدای زنجیره گاز مد نظر قرار گیرد.

نهادهای متولی بهینه سازی مصرف انرژی برای رعایت مبحث مقررات ملی ساختمان شود.

هوشمند سازی سخت افزاری و نرم افزاری رصد حامل های انرژی

لازمه بسیاری از سیاستگذاری ها در بخش انرژی از جمله تخصیص حامل های انرژی بر اساس پیمایش، تخصیص نرخ پلکانی برای مصارف مختلف، تخصیص فرآورده های نفتی بخش خانگی در مناطق غیربرخوردار از گاز طبیعی از یک طرف و جلوگیری از هدررفت و قاچاق انرژی از طرف دیگر، وجود سیستم یکپارچه رصد انرژی است. ایجاد این سیستم یکپارچه، نیازمند تجهیزات سخت افزاری نظیر تجهیزات اندازه گیری دقیق نفت خام و گاز تولیدی تا کنتورهای هوشمند در سمت مصرف می باشد. همچنین در سطح نرم افزاری، ایجاد و توسعه سامانه های هوشمند تخصیص حامل انرژی نظیر تهمتن، سد ف و... مورد نیاز است.

افزایش سهم ذخیره سازی گاز طبیعی در کشور

◀ توسعه بازار مبادله بنزین مبتنی بر تخصیص

بنزین به هر کدملی

حدود ۴۵ درصد خانوارهای کشور فاقد هرگونه خودرو شخصی بوده و از یارانه پنهان حدود ۲۰ میلیارد دلاری بنزین بی بهره‌اند. در نظام فعلی توزیع یارانه بنزین، مصرف بیشتر بنزین به معنای بهره‌مندی از یارانه بیشتر است. لذا با هدف بازتوزیع یارانه و مدیریت مصرف بنزین، تخصیص بنزین به هر کدملی و با ایجاد امکان خرید و فروش آن موجب می شود علاوه بر بهبود عدالت در توزیع یارانه بنزین، به دلیل کشف قیمت بنزین در معاملات مردم و بازار، مدیریت مصرف بنزین نیز ارتقا یابد.

اصلاح قیمت برخی حامل های انرژی به صورت موضعی

اگرچه اصلاح قیمت حامل های انرژی با ملاحظات اجتماعی همراه است با این وجود بخش قابل توجهی از یارانه اعطایی انرژی در بخش های مختلف، مشمول این قاعده نمی باشد. به عنوان مثال اصلاح نرخ سوخت هوایی که کمتر از ۵ درصد مردم مستقیما از خدمات آن بهره می برند، یا اصلاح نرخ گازوئیل تخصیصی به معادن، صنایع بالادستی نفت و گاز، پروژه های عمرانی و... دارای تبعات اجتماعی پایین است. در این نقاط بایستی به صورت موضعی، اصلاح قیمتی به صورت تدریجی صورت پذیرد.

تامین مالی صادرات محور به منظور افزایش انگیزه اقتصادی تولید انرژی

با توجه به قیمت یارانه‌ای گاز در کشور، نرخ بازگشت سرمایه در میداین گازی به ویژه میداین فاقد میعانات گازی بسیار پایین بوده و لذا دارای توجیه اقتصادی قوی نیستند. لذا یکی از راهکارهای قابل ارائه، توسعه میدان گازی در ضمن انعقاد قرارداد صادراتی بخشی از تولید میدان با کشورهای منطقه است که

به منظور ایجاد زمینه واقعی تصمیم‌گیری دولت جهت مدیریت یارانه انرژی، افزایش انگیزه شرکت ملی گاز برای بهینه‌سازی در حوزه پالایش، انتقال و توزیع گاز و همچنین ایجاد زمینه کاهش و بهینه‌سازی مصرف در بخش‌های نهایی مصرف‌کننده گاز، نیاز است با حذف یارانه در طول زنجیره ارزش گاز، کل منابع حاصل از گاز غنی در ابتدای زنجیره در اختیار دولت قرار گرفته و متناسب با سیاست های اتخاذ شده، مستقیما توسط دولت به مصرف کننده نهایی

بازار بهینه‌سازی انرژی و محیط زیست و سایر احکام مرتبط با بهینه‌سازی مصرف انرژی ذیل ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر، ابزارهای اصلی جهت استفاده از طرح، تخصص و سرمایه بخش خصوصی برای افزایش بهره‌وری انرژی است. مشکل اصلی عدم کارایی ماده (۱۲) و بازار بهینه‌سازی وابستگی منابع بازپرداخت طرح‌ها به تبصره (۱۴) و هدفمندی یارانه‌ها و عدم تضمین کافی بازپرداخت جهت ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در سطح وسیع است. لذا برای تضمین شکل‌گیری این بازار، دولت باید گواهی های صرفه جویی صادر شده حامل های مختلف انرژی برای عامل صرفه جویی را با یک نرخ حداقلی، به صورت تضمینی خریداری نماید. بدین منظور لازم است حساب یا صندوقی برای خرید گواهی های صرفه جویی انرژی، با منابع کافی مجزا ایجاد گردد.

با تخصیص منابع حاصل از صادرات گاز به شرکت توسعه دهنده میدان، امکان بازگشت سرمایه‌گذاری از محل عایدی میدان را فراهم می‌کند. همچنین در مورد توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر نیز در صورت اجازه صادرات بخشی از برق تولیدی، اقتصاد اجرای پروژه‌های این حوزه تقویت می‌گردد.

خودتامینی انرژی صنایع عمده

در حال حاضر موضوع خودتامینی انرژی، در بخش برق در حال اجرایی شدن است و صنایع انرژی‌بر با انعقاد قرارداد با وزارت نیرو، نسبت به افزایش ظرفیت تولید برق تحت عنوان نیروگاه‌های خود تامین اقدام نموده‌اند. با توجه به سهم بالایی مصرف گاز طبیعی صنایع عمده (حدود ۲۰/۹ درصد از کل مصرف گاز طبیعی)، این رویکرد باید در مورد تامین سوخت و خوراک صنایع عمده نیز اتخاذ گردد. در اینجا لازم است زمینه واگذاری گازهای مشعل در گام اول و میادین کوچک گازی در گام بعدی به صنایع عمده در قالب مدل‌های واگذاری از جمله اعطای پروانه بهره‌برداری فراهم گردد.

◀ ترکمانچای گازی !!!

کرسنت یکی از جنجالی و پر ابهام ترین پرونده های فساد اقتصادی در ایران:

در سال ۱۳۸۱ در دولت هفتم به ریاست سید محمد خاتمی و در زمان وزارت بیژن نامدار زنگنه قراردادی تحت عنوان کرسنت بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت کرسنت پترولیوم امارات منعقد شد.

بر اساس این قرار داد ، ایران متعهد می شد گاز ترش فراوری نشده تولیدی میدان گازی سلمان را به مدت ۲۵ سال و از آغاز سال ۲۰۰۵ به امارات متحده عربی صادر کند. حجم صادرات هم قرار بود از ۵۰۰ میلیون فوت مکعب گاز آغاز شود و به تدریج به ۸۰۰ میلیون فوت مکعب در روز برسد و قیمت

۱۸ دلار در هر هزار متر مکعب گاز، تعیین شده بود. این قرارداد طبق ادعاهای بیژن زنگنه مطابق قوانین داخلی ایران بسته شده و تنها قرارداد گازی ایران است که از طرف مقابل خود، تضمین گرفته است.

اجرای این قرار داد در سال ۱۳۸۴ با دلایل ارائه شده از سوی دیوان محاسبات ایران از جمله تغییر نیافتن بهای گاز صادراتی و ثابت ماندن آن در هفت سال اول اجرای قرارداد متوقف شد.

جریمه ریال ۱۸/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ کرده است. رقم های مختلفی اعلام شده که رسمی ترین رقم این است.

اگر این رقم را تقسیم بر تعداد جمعیت مردم ایران کنیم چیزی حدود ۲۵۰ دلار معادل ۲۵۰ میلیون ریال سهم هر ایرانی از این قرار داد ننگین که حاصل مذاکرات آقای به اصطلاح ژنرال است.

البته شرکت اماراتی کرسنت پترولیوم هنوز مبلغی از طرف شرکت ملی نفت ایران دریافت نکرده و به زودی شاهد تسخیر منابع ایران به نفع شرکت کرسنت پترولیوم باشیم.

با توجه به تورم اقتصادی و صعودی بودن قیمت دلار این جریمه هر روز برای کشور عزیزمان ایران سنگین تر خواهد شد.

این فقط یکی از اقدامات و ضررهای جبران ناپذیر آقای زنگنه در وهله ی اول به ایران و در وهله ی دوم به صنعت نفت ایران است.

ایران با ارائه مستندات گسترده رشوه در این پرونده، موفق شد تا سال ۲۰۱۱ فساد در انعقاد این قرارداد را در دادگاه الهه اثبات کند. در این خصوص، علیه مدیران و مسئولانی که در امضای قرارداد کرسنت نقش داشتند از جمله وزیر نفت وقت (بیژن زنگنه)، پرونده هایی در مراجع قضایی باز شد. در سال ۲۰۱۲ با روی کار آمدن دولت یازدهم (حسن روحانی)، همان مسئولانی که در امضای قرارداد کرسنت نقش داشتند و پرونده های آن ها در مراجع قضایی باز بود، دوباره در وزارت نفت و شرکت های زیرمجموعه آن حکم گرفتند.

شرکت کرسنت از این موضوع استفاده کرد و آن را دستاویزی برای کمرنگ کردن نقش فساد در امضای کرسنت قرار داد. مدیران شرکت کرسنت و وکالی آن مدعی شدند که در زمینه فساد در امضای قرارداد کرسنت در ایران دودستگی وجود دارد و این سؤال را مطرح کردند که اگر ایران معتقد است در این قرارداد فساد رخ داده است و مفسدینی وجود دارد پس چرا خودش آن ها را در راس بزرگ ترین مناصب صنعت نفت کشورش قرار داده است. روند پیگیری پرونده کرسنت در دادگاه الهه که تا پایان دولت دهم به نفع ایران در حال گذر بود، رفته رفته تغییر کرد و در حالی که شرکت کرسنت و دلالان و واسطه های مرتبط با آن فساد کرده اند، به ناحق ایران در حال متحمل شدن خسارت گسترده است.

با گذشت زمان، شرکت اماراتی که موفقیتی در گفتگو با مقامات ایرانی به دست نیاورده بود، در مراجع بین المللی پرونده را پیگیری کرد و شکایت کرسنت در دادگاه الهه بررسی گردید. محمد رضا نعمت زاده وزیر صنعت ایران در خرداد سال ۹۳ چنین خبر داد که دادگاه بین المللی الهه ایران را به دلیل لغو این قرارداد ۱۸ میلیارد دلار با قیمت دلار حال حاضر چیزی حدود

حسین صافی

از جمله اقدامات آقای زنگنه که مخالف جهت منافع صنعت نفت بود به لغو بورسیه دانشجویان دانشگاه صنعت نفت ایران در سال ۹۴، انتصاب افراد فاقد صلاحیت و غیر متخصص در صنعت نفت، عدم برگزاری آزمون استخدامی در زمان وزارتت ایشان در دولت آقای روحانی و.... می توان اشاره کرد. امید است در دولت چهاردهم باتوجه به تاکید مقام معظم رهبری به میدان دادن به جوانان نخبه و متخصص در صنعت و دیدگاه مثبت جناب دکتر عارف معاون اول ریاست جمهوری بر احیا و بورسیه دانشجویان دانشگاه صنعت نفت و نگاه ویژه و صمیمانه ی دکتر محسن پاک نژاد وزیر محترم نفت بورسیه دانشجویان دانشگاه صنعت نفت ایران که خود را از جان و دل صنعت نفت میدانند را در دستور کار قرار دهد تا دیگر شاهد چنین قرارداد های ننگین در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نباشیم.

◀ آنچه در سوریه به گوش می رسد ...

| نگاهی به جایگاه سرزمینی سوریه |

◀ صبحگاه ۱۸ آذر ماه ۱۴۰۳ برابر ۸ دسامبر ۲۰۲۴ خبری منطقه جنوب غربی آسیا و مردم را در شوک فرو برد ، رژیم بعثی سوریه به رهبری بشار اسد پس از ۵۴ سال حکومت بر سرزمین سوریه سقوط کرد و فردی نام آشنا برای مردم جهان عرب به عنوان رهبر شورشیان بر دمشق و بخش زیادی از سرزمین سوریه ادعای حاکمیت کرد، تروریست نام آشنا بنام جهادی ابو محمد الجولانی که با هویت جدید احمد الشرع برای مردم از سوریه جدید بدون جنگ و آغشته به دموکراسی برای کشوری که بازی قدرت بیش از یک قرن آرامش آنرا گرفته بود سخن میگفت.

◀ پس از فروپاشی امپراطوری عثمانی جغرافیای جدید سوریه تحت استعمار انگلستان با حکومت ملک فیصل تاسیس شد، به وسیله توافق نامه‌های محرمانه و شروع قیومیت فرانسه بر منطقه سوریه این کشور وارد بازی دست به دست شدن میان ابر

◀ موقعیت استراتژیک سوریه که از دیرباز و دوران خلافت اموی همواره نقش مهمی را در تاریخ ایفا کرده و به تبع برای صاحبان قدرت اهمیت ویژه ای داشته، شام و کشور امروزی سوریه در نقطه طلایی برخورد سه قاره آفریقا آسیا و اروپا واقع شده و از لحاظ تلاقی خشکی با آب های مدیترانه جایگاه ویژه ترانزیتی برخوردار است، همچنین پس از کشف نفت در منطقه این کشور جایگاه والاتری را از آن خود نمود.

سیرتقابل قدرت ها از زمان استقلال جغرافیای سوریه تا استقرار حزب بعث به

اعتبار صلاح جدید خدشه دار شد و طولی نکشید که نیروهای میانه رو حزب که اعتقاد بر توسعه داخلی سوریه و سپس توسعه ناسیونالیسم عربی داشتند تحت کودتای داخلی مجدد قدرت را بدست گرفتند و حافظ اسد و خانواده او حاکمان جدید سوره شدند. حافظ کودتا را حرکتی تصحیحی نامید چرا که به اعتقاد او سیاست های نئو بعثی ها مبنی بر چپ گرایی افراطی و درگیری بی پشتوانه با اسرائیل، سوریه را در معرض سقوط قرار داده پس میبایستی ابتدا با توسعه اقتصادی کشور، تقویت سیاست داخله و خارجه، توسعه اجتماعی و تقویت ارتش رادر دستور کار قرار داد.

قدرت ها شد. کمتر از ده سال بعد از تاسیس جمهوری سوریه ابتدا تحت امضای پیمانی با جمال عبدالناصر به جمهوری متحده عربی پیوست و پس از کودتای نظامی حزب بعث جمهوری عربی سوریه شکل گرفت. تنها سه سال بعد از کودتا با کودتای دیگری شاخه دیگری از حزب بعثی سوریه تحت عنوان نئو بعثیهای نزدیک به اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی به قدرت رسیدند و تحت ریاست جمهوری صلاح جدید، حافظ اسد وزیر دفاع شد تنها یکسال بعد از کودتا سوریه طی شکستی سنگین از اسرائیل بلندی های جولان را از دست داد و به شدت

❖ بررسی سیر حکومت حافظ اسد... ❖

❖ دهه ۶۰ دهه کودتاهای حزب بعث عربی و نزدیکان به جمال عبدالناصر بود، حکومت های بعثی سوریه و عراق تقریباً همزمان با یکدیگر متولد شدند و تا پیش از سرنگونی احمد حسن البکر، وی و حافظ اسد سودای تشکیل عراق و سوریه متحد و مترقی را در سر می پروراندند اما با واژه نام آشنا کودتا باز ورق به ضرر این رویا برگشت. صدام حسین رئیس جمهور کشور عراق شد و با سلاح اعدام و سیاست مشت آهنین حزب بعث عربی عراق را به نفع خود پاکسازی کرد بجای رویارویی با دشمن سنتی اعراب یعنی اسرائیل سر سلاح خود را به سمت جمهوری تازه تاسیس ایرانی گرفت و بنابر برخی گمانه زنیها در فرار یک فروند میگ ۲۱ عراقی به اسرائیل و به دنبال آن سرنگونی مشکوک میگ های سوریه چین .

◀ جنگ اسرائیل با اعراب و به دنبال آن شکست هوایی و زمینی اعراب در حفظ بلندی های جولان نقش موثر داشت.

شرح سوابق و روابط جاری سوریه و عراق باعث شد تا اوضاع این اتحاد روز به روز سر به زوال بگذارد، دو کشور علنا به خائنین یکدیگر پناه دادند و سوریه پا را فراتر نیز گذاشت اختلال در حق آب رود فرات برای عراق، قطع صادرات نفت عراق به نفع ایران در جنگ و صادر کردن نفت ایران بجای آن واسطه شدن در خرید تجهیزات نظامی توسط جمهوری سرزمینی مترقی در مسیر دیکتاتوری یا متوقف در ایستگاه دموکراسی اسلامی ایران از جماهیر شوروی، حمایت های سیاسی و جلوگیری از تشکیل اتحاد عربی عربی به نفع عراق و به ضرر ایران و کمک همه جانبه به پایه گذاری و توسعه دانش موشک های بالستیک در ایران به طوری که تیم پنجاه نفره اعزامی از ایران که جهت آموزش فناوری موشکی بالستیک به سر تیمی حسن تهرانی مقدم به سوریه وارد شده بودند میتوانند از تمام مراحل نگهداری حمل و پرتاب موشکها بازدید و آموزش دریافت کنند که نتایج آن چنین بود که ایران حتی پس از خروج کارشناسان لیبی از برنامه موشکی حملهای را به باشگاه افسران در بغداد ترتیب داد. سیاستهای حافظ اسد در قبال عراق و توسعه داخلی و برخورد های سنجیده در زمینه سیاست خارجه باعث افزایش قدرت اقتصادی، سیاسی و نظامی سوریه شد، وی برای کنترل قدرت همسایه شمالی خود ترکیه به توسعه گروههای چریکی پ ک ک و احزاب پان کرد کمک شایانی کرد و با اجازه دادن به استقرار مستشاران نظامی ایرانی برای تشکیل و تقویت حزب الله لبنان اسرائیل را نیز کنترل نمود. سپس با تشکیل استخبارات ارتش پس از کودتای نا فرجام برادرش رفعت اسد علیه او سپس تاخت های

نظامی بر علیه مخالفین خود قدرت حزب بعث را در سوریه مستحکم نمود تا امکان ترقی در تمام زمینه ها را برای جانشین خویش هموار سازد. در نهایت حافظ اسد پس از حدود ۳۰ سال حکومت بر سرزمین سوریه به طور ناگهانی در هنگام صحبت تلفنی با نخست وزیر وقت لبنان در تاریخ ۱۰ ژوئن ۲۰۰۰ میلادی دچار حمله قلبی شد و درگذشت. فوت حافظ اسد موجی از غم را میان سران کشور های عربی در حال مبارزه با رژیم صهیونیستی و موج مردمی با غم اندوه به سوی خانه وی در شمال بیروت میرفتند حادث روسای جمهور آمریکا، فرانسه و آلمان ابراز ناراحتی کردند و سید محمد خاتمی طولانی ترین دیدار را با جانشین وی یعنی فرزندش بشار اسد انجام داد و ابراز تسلیت نمود.

❖ سیر سقوط حکومت بشار اسد... ❖

ماموران حکومتی و مردم معترض در نهایت با تسلیح مردم جنگ داخلی سوریه شروع شد و در میانه جنگ گروه‌های سلفی چون داعش و جبهه النصره (شاخه القاعده در سوریه) به رهبری احمد الشرع یا ابومحمد الجولانی شروع به عضوگیری نمودند. در میان رهبران شورشی علیه بشار اسد ابو محمد الجولانی یا احمد الشرع مورد حمایت ابوبکر البغدادی و ارتش آزاد سوریه تحت حمایت ترکیه بود وی فرزند حسین الشرع اقتصاد دان معروف فعال در حوزه صنعت نفت بود که تالیفات وی در زمان مدیریتش در شرکت نفتی آرامکو موجود می‌باشد علاوه بر آن وی پسر عموی فارووق الشرع وزیر امور خارجه و معاون رئیس جمهور سوریه در دوران حافظ و بشار بود که پدر بزرگ وی محمد خالق الشرع از مبارزین علیه استعمار فرانسه و ملاکان زمین در بلندی‌های جولان بودند که پس از اشغال این منطقه به دمشق آمدند. ر میان کشمکش‌های اسد و حامیانش به طور عمده ایران و روسیه و گروه‌های شورشی احمد اشعر از بیعت با خلیفه داعش امتناع کرد و با رهبر القاعده ایمن ظواهری بیعت کرد

بشار اسد در میان جمع دوستان داخلی و بین المللی که حتی قانون را برای ریاست جمهوری تغییر دادند وارد حکومت شد و جمع قابل توجهی از مردم برای بیعت با او وارد خیابانها شدند. او که به سبب تحصیل خود در لندن تحت تاثیر دموکراسی غربی قرار گرفته بود پس از زمام داری با آزادی تعداد زیادی از زندانیان سیاسی مخالف دولت و ایجاد اصلاحات سیاسی اقتصادی فرهنگی، بهار دمشق را رغم زد که منجر به تشکیل فضای باز تر سیاسی اقتصادی شد که نتیجه مطلوبی در پی نداشت قدرت اقتصادی نزدیکان اسد افزایش یافت در حالیکه شکاف طبقاتی روز به روز بیشتر میشد از سویی دیگر به دنبال انقلاب مخملی در لبنان نیروهای ارتش سوریه مجبور به ترک لبنان شدند و حامیان سنتی دولت اسد از او نا امید شدند نا فرمانی مدنی در پی اخباری چون سانسور مطبوعات، سرکوب نظامی و حمله نیروهای ارتش به تظاهرات مدرسه ای در شهر درعا و روبودن دانش آموزان جرقه اعتراضات سیاسی موسوم به بهار عربی را در سوریه رقم زد پس از بالا گرفتن اعتراضات و زد و خورد

حکومت اسد پس از جنگ داخلی نیز روند قبل را در پیش گرفت اتحاد با کشورهای عربی نزدیک به غرب را در دستور کار قرار داد و وابستگی اقتصادی زیادی را به ترکیه و دول عربی متحمل شد با وجود حضور نظامی روسیه و ایران اجازه فعالیت نظامی نامحدود را از آنان باز پس گرفت و مانع از تأسیس جبهه شباب الوطنی برای تحکیم مقاومت در سوریه شد و به دنبال خلع سلاح گروه های مسلح نزدیک به ایران برای لغو تحریمها و قطعنامههای صادره علیه سوریه در دوران جنگ داخلی بود در ادلب اما وضعیت به لطف کمک های اقتصادی دول قطر و ترکیه بسیار خوب بود در حالیکه در مناطق تحت کنترل اسد دستمزدها به شکل قابل توجهی پایین آمده بود و تا سال ۲۰۲۴ جمعیت مردم ناراضی از رژیم اسد افزوده شد علاوه بر آن حملات رژیم صهیونیستی در خلال عملیات طوفان الاقصی به سوریه نیز شدت گرفته بود. در نهایت ۲۷ نوامبر ۲۰۲۴ الجولانی با استعداد ارتش آزاد، هیات تحریر الشام و هسته های باقی مانده داعش شورشی را بر

علیه دولت اسد آغاز کردند و شهر های حلب و حمص را بدون مقاومت ارتش سوریه تصرف کردند. با وجود حمایت های نظامی روسیه و ایران اسد با رفتار غیر قابل پیش بینی و متمرדانه افسران ارتش مواجه شد که از برخی تعلق خاطر های قومیتی و عدم وفاداری به اسد تحت اوضاع نامناسب اقتصادی و اجتماعی نشأت می گرفت در نهایت اسد با خانواده اش از کشور گریخت و مخالفان در تلویزیون ملی سوریه سقوط حکومت بشار اسد را اعلام کردند.

سقوط حکومت بشار اسد برخلاف انتظار مردمی که خوشحال و پیروزمندانه زندانی ها را آزاد میکردند و با سنگسار کردن تصاویر اسد، پدر و حامیانش این پیروزی را جشن می گرفتند روزهای بدی را از همان ابتدا به دنبال داشت به فاصله یک روز پس از سقوط اسد و تخلیه پادگان ها از نیروهای بعثی سوریه ارتش اسرائیل موجی از حملات هوایی را علیه تجهیزات بجا مانده از ارتش مانند جنگنده ها، سیلوها و انبارهای سلاح و کشتیهای مستقر در بندرگاههای نیروی دریایی سوریه ترتیب داد و پیش روی زمینی خود را از بلندی های جولان تا ۲۷ کیلومتری دمشق ادامه داد. ارتش ملی سوریه و دولت موقت تحت فرمان ابو محمد الجولانی بجای مبارزه با تجاوز

نظامی اسرائیل و تسلط بر منابع نفتی و اقتصادی بنای منازعه مرزی با لبنان و حمله و کشتار در مناطق علوی نشین سوریه را به بهانه مبارزه با هسته های رژیم سابق تدارک دیده که پیش از تسلط بر سوریه این حملات را به صورت پراکنده علیه روستاها و مناطق علوی نشین انجام میداد و حتی در گفتار نیز از تهدید رژیم صهیونیستی خود داری میکنند همچنین انتظار می رود به زودی دولت جدید سوریه با اکراد مستقر در شمال و شرق سوریه وارد درگیری نظامی گسترده تر شود و در این میان ایالات متحده دلواپسانه مناطق نفت خیز جنوب سوریه را از زمان مبارزه علیه داعش تحت اشغال خود دارد و با نفت استخراجی از آن را به نفع دموکراسی غربی تجارت میکند تا سرنوشت سوریه را در غباری از ابهام نگاه دارد.

مدافع حرم

هر کس که خاک چادرش را بر سرش ریخت

از زینبش زهرای دیگر ساخت زهرا
مادر تمام خویش را در دخترش ریخت

او «زینت» است و بی نیاز از زینتی هاست
پس از مقامش بود اگر که زیورش ریخت

وقتی دهان وا کرد، دیدند انبیا هم
نهج البلاغه بود که از منبرش ریخت

وقتی دهان وا کرد، از بس که غیورند
مولا صدای خویش را در حنجرش ریخت

در کوفه حتی سایه اش را هم ندیدند
فرمود: غُصَّوْا، چشم ها در محضرش ریخت

زن بود اما با ابهت حرف می زد
مردی نبود آن جا مگر کرک و پرش ریخت

وقتی دهان وا کرد، دیدند انبیا هم
نهج البلاغه بود که از منبرش ریخت

وقتی دهان وا کرد، از بس که غیورند
مولا صدای خویش را در حنجرش ریخت

دانشگاه صنعت نفت ایران

(پایگاه دانشکده نفت شهید تندگویان آبادان)

حوزه بسیج دانشجویی
دانشگاه صنعت نفت
جمهوری اسلامی ایران